

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת פי תבא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 499

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמן נותנת תקף וקיום לברכה

בפרשת השבוע מצוה התורה על ישראל כי עם בניסותם לארץ יתפנסו על הר גריזים והר עיבל, שם ישמיעו בפניהם ברכות לאלו המקימים את התורה וקללות לאלו העוברים על חקיה.

מפשטות לשון הפסוק נראה כי המברכים והמקללים היו אלו שעמדו על ההרים, שכן כתוב (דברים כו יב): "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים בעברכם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן". ואולם רש"י על אתר מביא בשם חכמינו זכרונם לברכה, כי הלויים שעמדו בין ההרים הם שהשמיעו את הברכות והקללות, ושאר שבטי ישראל שעמדו על ההרים, ענו אמן אחר כל ברכה וקללה.

חשבתי לומר שאף את פשטות לשון הכתוב ניתן לישב עם דברי חכמים; שאמנם הלויים שעמדו בין ההרים הם שהשמיעו את הברכות והקללות, ואולם כיון שמי שבפעל ניתן להן תקף וקיום היו השבטים שעמדו על ההרים וענו אחריהם אמן, לכך נקראו הברכות והקללות על שמם.

על כן שהאמן נותנת קיום ובסוס לברכה, כבר הארכו הראשונים והאחרונים, ידועים דברי רבנו בחיי (שמות יד לא) שדמה את הברכה לעדות הנאמרת מפי עד אחד, ואת ענית האמן לעד שני המצטרף אליו ועל ידו מתקיימת העדות. ובענין זה חביבים עלי במיוחד דברי בעל ה'פלי יקר' (עוללות אפרים' ח"ג מאמר תס) שמדמה את הברכה לגוף השטר, ואת האמן לחתימה המעניקה לשטר תקף.

כמה נפלא לגלות לאור הדברים האמורים כי יש לכך אף מקור מן התורה, בכך שהתורה מכתירה את השבטים שעמדו על הר גריזים כמי שעמדו "לברך את העם", אף שהברכה לא נאמרה מפיהם, אלא הם רק קימוה בענית אמן.

חשוב מאד לזכור ולהפנים שמי שמהדר לברך ברוכותיו באזני מי שיענה אחריהן אמן, מלבד זכוי הרבים העצום שיש בכך, מועיל הוא בראש ובראשונה לעצמו, שכן בכך הוא זוכה שלברכתו יהיה תקף וקיים. ולעמית זאת, ברכה שלא נענתה באמן קיומה מטל בספק, וכפי שמלמדת אמרתו הנוקבת של האדמו"ר רבי צבי הירש מאידיטשויב (פרי קדש הלולים' שער הברכות פ"ד): "ברכה בלא אמן הוא ממש כפול גופא".

בקריאת 'וענו כל העם ואמרו אמן'.
שבת שלום,

298 213 מחולקת

וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב" (כו ה)

רבי שלמה קלוגר באר את המעלה שיש באמירת "לשם יחוד" לפני קיום המצוה במשל קולע: אדם התבקש להוביל בעגלתו מתנה יקרת ערך שהיתה מיעדת למלך. טרם צאתו התעורר בלב המוביל חשש שמה תגנב ממנו המתנה במהלך המסע הארוך. יעץ לו ידידו: "בכל מהלך נסיעתך דאג לידע את הסוכבים כי המתנה שאתה נושא מיעדת למלך, וכך תוכל להיות בטוח שאף אחד לא יעז לגנבה, שכן מי ירהיב עז להתעסק עם המלך..."

אף אדם העומד להתפלל או לקיים מצוה, עליו להתירא מפני המקטרגים והמזיקים המבקשים לחטפה ממנו. לכן, תקנו לו להקדים ולומר את תפלת "לשם יחוד" שבאמצעותה הוא מכריז כי הוא מיחד את קיום המצוה לשמו של מלך מלכי המלכים. כך יוכל להיות בטוח שהמקטרגים יראו מלגשת לתפלתו או למצותו, והיא תעשה את דרכה בבטחה לפני פסא הכבוד.

כך פרש רבי שלמה קלוגר את הפסוק (תהלים מה ב): "רחש לבי דבר טוב אמר אני מעשי למלך". הנגש לעשות "דבר טוב" והוא חושש מפני המקטרגים לבל יחטפו את המצוה ממנו, יקדים ויכריז: "מעשי למלך!" וכך מבטח לו שלא יקרבו אליו.

המהרש"ם מברעזאן מוסיף ואומר כי התורה למדה יסוד זה במצות בכורים, באומרה למקיים מצוה זו: "וענית ואמרת" שאתה מקיים מצוה זו "לפני ה' אלקיך", וכך לא יוכלו המקטרגים לחטפה ממך. משום כך אף נקט רש"י: "וענית ואמרת" - לשון הרמת קול; שפאשר מתירא האדם מהמקטרגים עליו לומר את דבריו בלחש [ראה טור או"ח סי' תריט לגבי אמירת 'ברוך שם...'], ואולם במצות בכורים שאין המקטרגים יכולים להזיקו, כיון שמכריז ואומר שהוא מקיים מצוה זו לשם ה', יכול הוא לומר "מקרא בכורים" בקול (תכלת מרדכי).

החלוק בין מקרא בכורים לתפלה

"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבתינו לתת לנו" (כו ג)

המשנה במסכת בכורים (א ד) אומרת שגר שמביא בכורים אינו קורא "מקרא בכורים", שכן אינו יכול לומר "הארץ אשר נשבע ה' לאבתינו לתת לנו", לפי שאין אבותיו מישראל. וממשיכה המשנה ואומרת שמספיקה זו אף אין הגר יכול לומר בתפלת שמונה עשרה "אלקי אבותינו". ואולם בירושלמי (שם) מובאת שיטת רבי יהודה החולק על משנה זו וסובר שמכיון שאברהם נקרא (בראשית יז ה) "אב המון גוים", אף הגר נחשב כבנו של אברהם.

רבי יצחק בן יהודה מבעלי התוספות נוקט בספרו 'פענח רזא' כדעת המשנה שגר מביא בכורים ואינו קורא, ואולם ביחס לתפלה הוא נוקט כדעת רבי יהודה שגר יכול לומר "אלקי אבותינו". רבי יצחק פ"א, חתן המהר"ל מפראג, בהגהותיו לספר 'פענח רזא' מבאר את שיטתו כך:

ההלכה היא כדעת המשנה שגר אינו יכול לכנות את אבות ישראל "אבותינו". ואולם עם כל זאת יכול הוא לומר "אלקי אבותינו" בתפלה, לפי שיכול הוא לכון דבריו על אדם ונה שהיו אבות האמות כן. לדבריו, בתפלתו של גר, המלים "אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב" הנאמרות בהמשך, אינן פרוש והרחבה למלים "ואלקי אבותינו", אלא ענין חדש; שלאחר שמוזכר הגר את אבותיו, דהינו את אדם ונה, הוא מוסיף ומזכיר אף את אבותיהם של ישראל. לעמית זאת, הכתוב האמור בפרשת בכורים: "כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבתינו", אינו יכול להתפרש אלא על אבותיהם של ישראל, שכן רק להם נשבע ה' לתת את הארץ, ולכך אין הגר יכול לאמרו.

'פענח רזא' הגהות ר"י כץ על 'פענח רזא'

אמירת 'לשם יחוד' לפני המצוה

"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי

עשרים דקות שהביאו ברכה

אלים - במקרה הטוב, או לפגוע טרור אכזרי - במקרה הגרוע, אלא שאז, בפתע פתאום התרחש מפנה בספור.

אורות כחלים-אדמים בוחקים האירו לפתע את חשכת הלילה, מלויים בקול סינה צורם. מתוך החשך שעטו לכוונם שתי נידות משטרה שהגיעו כמו משמים ונעצרו לצדם בחריקת בלמים.

"יש כאן מחבלים!" צעקו בני המשפחה באימה לעבר השוטרים, והללו מהרו לצאת מרכביהם. גם המחבלים היו המומים מהתפנית הפתאומית. לקח להם שניה להתעשת ולנסות להמלט, אולם בחסדי שמים הם נעצרו בידי השוטרים לאחר מרדף קצר.

חקירה מקומית קצרה שנערכה לערבים הבהירה לבני המשפחה מאיזו צרה קשה הם נצלו.

כשן הסערה, לאחר שהמחבלים נלקחו למעצר, ובני המשפחה, להבדיל, נרגעו מעט מההלם שאחז בהם, הם פנו לשוב לביתם ולנום את אשר נותר להם משנת הלילה.

למחרת בבקר, כשזכר הנס התפרסם, התברר חלקו השני והמפתיע של הספור:

ממש באותן דקות שמשפחת ד' יצאה מהאולם בבני ברק לעבר נתיבות, יצאה מהאולם משפחה נוספת, משפחת כ', שאף היא מתגוררת בנתיבות. אלא שבעוד בני משפחת ד' סבו על עקבותיהם, בני משפחת כ' המשיכו בנסיעתם הישר לנתיבות ללא עוכבים.

כך, כעשרים דקות לפני משפחת ד' הבחינו גם בני משפחת כ' ברכב שעמד בצד הדרך. גם הם נעצרו לעזרה, אלא שבנגוד למשפחת ד', הם כן הצליחו לשים לב לחזותו הערבית של הנהג ה'תמים', והם כמובן מהרו להמשיך בנסיעה, ותוך כדי נסיעה, לאחר התלבטות קצרה, הם החליטו להתקשר למשטרה ולדווח על אשר ראו.

"יש כאן אנשים הנראים מחבלים!" הם דווחו בדרמטיות, אך המוקדן שמעבר לקו היה ערף... הוא הקשיב בחצי און לתלונה והכריע בינו לבין עצמו כי הטפול בתלונה אינו דחוף. לבסוף מצפוננו עורר אותו, והוא החליט בכל זאת לשלח שתי נידות סיוור למקום. אלו היו השוטרים שבחסדי שמים הגיעו למקום בדיוק ברגע הקריטי שבו נצב אבי משפחת ד' אל מול פני הסכנה.

קל לשער מה היה יכול להיות גורלם של בני משפחת ד' אלו לא היו שבים על עקבותיהם לברך את ברכת המזון בהדור. הם היו מגיעים למקום הרבה לפני בוא השוטרים והם היו זקוקים לגס של ממש כדי להציל.

כך, בזכות התאמצותם והקרבתם של בני המשפחה למען מצות ברכת המזון, הם זכו בחסדי שמים להציל את חייהם ואת חיי רכושם, וכמובן להודות לה' מכל לבם.

נאה דורש' שמיני

אמירת ברכת המזון כהלכתה הסכימו כולם, פה אחד, לשוב על עקבותיהם.

למזלם הם לא התרחקו יותר מדי, כך שכל העכוב, שכלל חזרה לבני ברק, ברכת המזון באולם ויצאה חזרה לכביש המהיר, לקח רק כעשרים דקות. עשרים דקות קצרות שבהמשך תתברר משמעותן הקריטית. אולם כל נקדים את המאחר.

משפחת ד' יצאה לדרך בשנית, שעה וחצי נסיעה עמדו לפנייהם. בשל העיפות רב הנוסעים ברכב נרדמו, והנסיעה הייתה שקטה ורגועה.

סמוך לשעת חצות נכנס הרכב לכביש חשוך וצר המוביל לכוון היעד - העיר נתיבות, ולפתע הבחין האב ברכב העומד בצד הדרך כשמכסה המנוע שלו פתוח, ונהגו מנופף במרץ לעזרה.

נו, איך אפשר לסרב ליהודי הזקוק לעזרה?! חושב הרב ד' לעצמו, וממחשבה למעשה: הוא עוצר בצד הדרך ויוצא מהרכב. רק לאחר שיצא מרכבו הצליח להבחין בחזותו המחשידה של הנהג.

"הלו, גבר, תודה שעצרת", אמר הנהג במבטא ערבי בולט, "נגמר לנו המצבר וכבר שעה וחצי אנחנו מחכים שמישהו יעצר לנו", הוסיף ובד בבד שלח מבט חשוך לאחור.

מדוע אמר הערבי "לנו", בלשון רבים, ואת מי הוא מחפש שם מאחור? התעוררו השאלות בלבו של האב, אלא שעוד לפני שהוא הצליח להסיק מהן את המסקנות המתבקשות ולהמלט על נפשו, כבר טפחה על פניו המציאות המפחידה...

לנגד עיניו ההמומות של הרב ד', הגיחו לפתע מבין השבילים הגבוהות שבשדה החטה הסמוך שלוש דמויות חורשות רע. היו אלו שלושה ישמעאלים אשר מבטיהם הרושפים הסגירו את פגנותיהם הזדוניות.

בין כך ובין כך התעוררו בני המשפחה שבתוך הרכב, ועד מהרה הם הבינו לאיזו צרה נקלעו. מבעד לחלון הם הביטו באימה על אביהם העומד לבדו מחוץ לרכב, ועל ארבעת הישמעאלים המתקרבים לעברו באימים. פגנותיהם של אותם ישמעאלים עדן לא היו ברורות דין, אולם כך או כך הן לא היו נראות חיוביות...

הם הביטו בעינים קרועות לרוחה במתרחש מחוץ לרכב, בלבם כבר היו בטוחים שהנהג הנה הם עומדים להיות קרובות לשד רכב

השעה רבע לאחת עשרה בלילה. צמת קוקה קולה ביציאה מהעיר בני ברק עמוס כמו תמיד, גם בשעה זו. אחר המתנה קצרה הורה הרמזור 'רק', ורכב המיניוואן של משפחת ד' פנה שמאלה, מיד אחר כך ימינה, ומשם התחיל בנסיעה דרומה.

בעבור משפחת ד' המתגוררת בעיר נתיבות שבדרום, מסמלת הטרמפיאדה הגדושה

נו, איך אפשר לסרב ליהודי הזקוק לעזרה?! חושב הרב ד' לעצמו, וממחשבה למעשה: הוא עוצר בצד הדרך ויוצא מהרכב. רק לאחר שיצא מרכבו הצליח להבחין בחזותו המחשידה של הנהג.

אחת מהדרכים המובילות לדימונה

שמימין הכביש את היציאה מההמלה הבני ברקית לכוון הדרום השקט.

ופתאום נשמעת קריאה מאחור: "רגע, שכחתי לברך ברכת המזון!" והרכב פנה מיד לצד הדרך ונעצר באחת. "לא נורא, אברך כאן, בדיעבד זה בסדר..." נשמע הקול קורא בשנית, מתנצל על העצירה שנגרמה מחמתו ומנסה להרגיע. אך אבי המשפחה אינו מסכים, בעיניו 'דיעבד' ברכת המזון זה 'לא בסדר', והוא מחליט מיד לחזר בפניה הקרובה חזרה לבני ברק.

משפחת ד' ששבה זה עתה משמחה משפחתית שנערכה בעיר בני ברק, כבר הייתה בדרך לשוב לנתיבות, אולם למען

פונת עניית אמן

וינאלנו בהגיע העת. אולם ראה בטור (או"ח סא) שהביא שהרמ"א כתב על שבח זה: "לא יעקב אמרו, ולא בניו, ולא משה אמרו".

והנה התוספות (שם ד"ה א"ר) כתבו שצריך להרהר בשבח זה בשעה שעונים אמן, והביאו הב"ח (או"ח סוף סי' נו) והפרישה' (שם ז; או"ח קכד ו). וכך כתב בספר חסידים' (יח): "וצריך שיכונן אדם לבו לשמים בשעת עניית אמן שהוא אל מלך נאמן". וכן נראה מדברי המטנה ברורה' (קכד לו) שכתב שהסבה שפסק השלחן ערוך' (שם ח) שיש לומר אמן "ארצה קצת", ושערו ארצה בתבת "אל מלך נאמן", הוא משום "שגאו פרושו של 'אמן' והוא הר"ת שלה". וראה 'לחם רב' (קכד ה) שכתב להדיא שהסבה ששערו את ארצה של עניית אמן בתבות אלו, היא משום שצריך להרהר בה, בשעה שעונה אמן.

בפרוש התפלות והברכות (ח"ב עמ' קיב) מובא שעל הברכות שענינו הבטחות הגאולה, יש לענות אמן במשמעות: "אל מלך נאמן", כלומר שהקדוש ברוך הוא נאמן שיעשה לעתיד כל מה שהבטיח בפי נביאיו. ומבאר שם שעניית אמן במשמעות כזו היא "אמנה גדולה" ועליה אמרו חכמים (שם): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן".

'אל מלך נאמן'

למלה אמן יש משמעות נוספת, שה' הוא 'אל מלך נאמן' - ראשי תבות 'אמן', והינו שהעונה אמן מעיד על בוראו שהוא אל מלך נאמן. לפיכך צריך להרהר בתבות אלו בשעת עניית אמן.

מקורות ובאורים:

הפרוש הפשוט של המלה 'אמן' הוא 'אמת' (פרוש התפלות והברכות' לר"י בן יקר ח"ב עמ' קיב). ואולם במסכת שבת (קט"ב) דורש רבי חנינא ט'אמ"ן' היא ראשי תבות: "אל מלך נאמן", ומפרש רש"י (שם ד"ה א"ל): "כך מעיד על בוראו שהוא 'אל מלך נאמן'". בסדור 'צלותא דאברהם' (ח"א עמ' רסא) צ"ן ששבח זה מקורו ב'ספר יצירה' פ"ה מ"ה). וראה 'פרוש התפלות והברכות' לר"י בן יקר (ח"א עמ' פא) שכתב שבני יעקב אמרו שבח זה בעת שבקש אביהם לגלות להם את קץ הגלות, ונסתלקה ממנו שכ"נה (ראה פסחים נו א). שפ"ן שנוכחו בני יעקב לדעת שגמנו לגלות להם את הקץ, אמרו: "אל מלך נאמן" כלומר: אף שלא נתגלה לנו הקץ, בוטחים ומאמינים אנו בכל לבנו שהקדוש ברוך הוא נאמן להבטחתו

הגאון רבי בן ציון יעקב הלוי ואזנר שליט"א אב"ד 'שבט הלוי' בית שמש

מדברי מדרן ורבנן על עניית אמן

דועי אמונים

בבתי בעוד ילדי היו קטנים, שאנתי הרבנית תח" לאוי"ט תאמר ברכת התורה וברכות השחר וכן ברכות הנהנין, בפנינו ובפני שאר בני המשפחה בקול, ובכך כלנו כולל הילדים שומעים ועונים אמן, וכך אנו נוהגים עד היום הזה. וגם לרבות בימים שבני ובנותי הנשואים עם הנכדים היו מבקרים בביתנו, או לעת שגזמנו לי לבקר בביתם שיחיו, בקשתי שינהגו כן. וראה זה פלא עד כמה ענין זה משמח אלקים ואנשים, שכלם ב"ה ממשיכים במנהג גדול זה ברב שמחה, הם ונשיהם בניהם ובנותיהם הקרובים והרחוקים. ובכך אף הנשים מרבות בעניית אמן הרבה יותר מתשעים אמונים בכל יום.

ומלבד מעלתה הגדולה של עניית אמן כאמור, יש בהנהגה קדושה ונכבדה זו חנוך נכבד לדור הצעיר, שילמדו להרגיל עצמם לברך ברכת המזון ושאר ברכות, להודות לה' יתברך "בקול שמחה" פדת וכהלכה, כאשר ראיתי מעין זה אצל זקני הדור, כ"ק אבי אדוני מורי ורבי, ורבנו הבית ישראל, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, ששניהם היו מאד מקפידים על ענין זה.

וכל זה נתחזק אצלי ביותר אחרי ראותי דברים קדושים חוצבים להבות אש, שכתבו בזה בזה הק' (וילך רפה ב) בגדל ענין ושכר עניית אמן [ומאידך ח"ו להפך בדברים נוראים ומזעזעים על ענין המזלזלים והשותקים בשעת עניית אמן, עיי"ש]. וראה שם שעל האדם השומר וממתין מתי תגיע לידו האות לענות אמן, נאמר הפסוק (ישעיהו כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים". ויש לומר שיש בכך רמז שבשכר עניית אמן זוכים לראות דורות ישרים - "גוי צדיק שמר אמונים". ומי יתן והיה שזכרם ושכרם כל הנזהרים בזה הרבה מאד. אשריכם מזכי הרבים שזכותם לזכות את ישראל קדושים בכ"ט בזה - ובבא אכ"ר.

הכו"ח ברב ידויות,

בעזה"י ר"ח ניסן תשפ"ג

למעלת כבוד בני אמונים, חסידים ויראי ה' הפועלים לחזק עניית אמן שיחיו לאוי"ט,

שלום ורב ישע!

הנני בזה למסר את אשר שמעתי מפי אדוני אבי מורי הגה"צ בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל: בעת שהתרבו מחלות אשר לא כתובים בתורה ומקרים קשים ל"ע, היה רגיל על לשונו לומר שלדעתו צרות אלו פוקדות אותנו בעוון אלו החטאים: א. "עברות שבסתר" - בכל הנוגע לקדשת ישראל, וידוע שהוא עמד בראש הלוחמים כנגד "מגפת האינטרנט הסמא"ה". ב. הזלזול בעניית אמן.

והנה מן הראוי להעתיק לשון רבנו בחיי (שמות יד לג) בגדל ועמק ענין עניית אמן, וזה לשונו: "ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה וברכות לענות אמן, שהוא נגד מלשון אמונה ומלשון הודאה, שמקבל עליו דברי המברך ומודה בהם. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבועות לו א): אמן קבלה, אמן שבועה, אמן קיום, ועל זה אמרו (נזיר סו ב): גדול העונה אמן יותר מן המברך. ובאור הענין: כי המברך מעיד בברכתו של הקדוש ברוך הוא שהוא מקור הברכה, והעונה אמן הוא מקים השטר והוא העקר. שאין קיום העדות בעד ראשון, אלא בעד שני שהעדות נגמר על ידו, והעונה אמן הוא העד השני".

והנה כתבו הפוסקים שיש להקפיד לענות תשעים אמונים ביום (ראה 'מגן אברהם' ו ד). ואף נשים חייבות לעמוד במקושה זו. ולצורך חזק וטובת הענין וזכוי הרבים הנני מנלה בזאת מנהג פרטי שהנהגתי בביתי ובבית יוצאי חלצ'י שיחיו זה רבות בשנים, ברב הצלחה. וגלוי זה הוא בהקדים הידוע מפי סופרים וספרים שלמרות שעל האדם להצניע מעשיו הטובים, כפחות (מ"כה ו ח): "והצניע לכת עם אלקיך", כל שהוא מאמין שאם יפרסמו, אחרים ילמדו ממנו, מתר וגם מצוה גדולה לפרסמה.

היות זה כבר רבות בשנים שחבבה עלי המצוה והזכות הגדולה מאין כמוה של עניית אמן, ובפרט לאור מאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נג ב) : "גדול העונה אמן יותר מן המברך", והבטחתם כי "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן" (שבת קט"ב). לכך הנהגתי

אוצרות אמונים

עגית אמן בכונה

מעלת עגית אמן היא הכונה

את הסבה לדברי חכמים (גזיר סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" תולה המאירי (שם) בכך שעמק פונתו של העונה אמן עולה על זה של המברך, לפי "שרב פעמים פונת המטה אמן לשמע, גדולה יותר מפונת המדבר".

אף רבי יצחק אבוביב בספרו 'מנורת המאור' (פרק קיא) הולך בדרך זו וכתב שהעונה אמן שכוונו מן המברך, לפי שהעונה אמן, מלבד מה שמוציאה מפיו, הוא אף מכון בלב, "ואלו המברך, פעמים אומרה בלא כונה, בהיות הדבר שגור בפיו ולא בלב".

לכתב פונות אמן

אף רבי אליעזר פאפו בעל 'דמשק אליעזר' (מערכת א ערך אמן) קורא להתחזק ולעשות כל מאמץ לכוון בעגית אמן, למרות הקשי הרב שיש בכך, ואף משיא עצה מעשית המקלה לעמד בכך, ואלו דבריו: "אף שכבר אמרו חכמים (ע"ג א): 'אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו', וקמי שמיא גלא שלבנו בל עמנו, ואנחנו כשכורים מכח טרדות הזמן, אף על פי כן חייב מטל עלינו להתחזק ולכוון בכל פעם שאפשר, וה' יעזר לנו. והיא את דבר ה' כתב בנר או בקלף אלו הדברים - פונת אמן של ברכות וקדישים, והיה אלו הדברים תמיד לנגד עיניו בחזרת הש"ץ ובקדישים, ובוצות ה' דרכי איש שבא לטהר ולכוון מסייעים אותו מן השמים, ויבוא שכוונו מן השמים".

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למע"כ נשיא בני אמונים הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א, השלום והברכה.

גם אני קורא מדי שבוע את הגליון המפא"ר וכל מאמינים ומפיק מפך תועלת רבה. על עגית אמן אמרו חכמים (ברכות ו ב): "אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהן", ואתם עומדים על משמרתכם מדי שבוע בשבוע לעורר על חשיבות עגית אמן.

כבר כמה פעמים כתבתם על תופעת הבושה, שיש שמתבישים לפנות למי שאינם מכירים ולבקש לברך ברכות השחר בפניהם. יפה כתבתם ש"הכל לפי המתביש", שכן היודע בטיב ערפה של עגית אמן, מבין על נכונה, שהוא נותן לחברו בכך מתנה שאינה נתנת להערכה.

וחשבתי להביא רמז נפלא שעלה ברעיוני בענין זה: ידוע שבפרק כ"ט שבספר תהלים יש תשעים ואחת מלים, כגימטריה של אמן. והנה הפסוק האחרון הוא: "ה' עו לעמו יתן..." ללמדנו שהמבקש להקפיד על עגית אמן משפיעים עליו מן השמים עז ותעצומות.

יתן לכם ה' עז ותעצומות להמשיך ולהניף את דגל עגית אמן עוד רבות בשנים, אמן ואמן.

כעתירת,

ברוך שמעון הכהן

חיפה

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
יא לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שערי גן עדן

מעלת עגית אמן במשנת בעל ההלוא

בית הגנות 'אלט גוי' בפראג

המהר"ל מפראג י"ח באגלו שס"ט

רבי יהודה ליוא נולד לאביו רבי בצלאל בעיר פוזנא שבפולין בסביבות שנת ר"פ. המהר"ל אינו מזכיר בשום מקום בספריו הרבים את רבותיו, ולכן יש המסיקים שלמד את רב תורתו בעצמו.

בהגיעו לפרקו נשא לאשה את הרבנית פערל בת ר' שמעלקא ריב. בשנת ש"ג מנה לרבה של ניקלשבורג, ובהמשך לרבה של מורביה כלה. לאחר עשרים שנה, בשנת של"ג, עבר המהר"ל לגור בפראג ויסד בה בית מדרש גדול, ובו למדו חכמים וגדולי תורה מפלגים. את חבורו הראשון 'גור אריה' על פרוש רש"י על התורה, הדפיס המהר"ל בשנת של"ח. בהמשך הוציא לאור ספרים רבים נוספים, המעמיקים ביסודות תורת ישראל וחובת האדם בעולמו, שהפכו לספרי יסוד בקרב בית ישראל.

במהלך השנים עבר המהר"ל מפראג לגור בפוזנא עיר הולדתו וכתב בה ברבנות. בשנת ש"ח נתמנה לכהן ברבנות פראג, ובכונה בה החזיק עד להסתלקותו ב"ח באגלו שס"ט.

על גדלותו של מהר"ל ועל מעמדו בקרב חכמי ישראל נוכל ללמד מאשר כתבו יהודי פראג על מצבתו בבית העלמין העתיק בפראג: "כל פרד"ס נכנס שלום ועבר, ויחכם מכל דגמר וסבר, ולא הניח דבר, קטן וגדול אסף וצבר, עשות ספרים אין קץ חבר, ויצבר בר יותר מט"ו חבורים, נאו לחייו בתורים, שבכתב ושבדעל פה בשמלתו צוררים, ובכל חכמה ומדע ידו הרים, ויכלכל בני דורו לחם אבירים, משאלות ותשובות נוצחות וגבריו, ובחדושים על כל ששה סדרים, על גמרא רש"י ותוספות המה הגבורים, בפלפולים חריפים ויקרים... ביראה וטהרה בזריות וזהירות גמורים, אין כמותו גבר בגברים, לו דומיה תהלה כי אין מספרים, לרב כח מעשיו הישרים, רועה נאמן היה לשיות פזורים..."

אמונה מתוך הבנה

המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב העבודה פרק יא) מבאר כי לפי שעקרה של עגית אמן היא הצהרת אמונה בדברי המברך, לכך צריכה היא להאמר מתוך פונה והבנה, ואלו דבריו:

"יש לה להבין מלת אמן, וההפרש שיש בין מברך ובין העונה אמן. כי העונה אמן צריך אל זה ההבנה והשכל שהוא מאמין דבר זה. ודבר שהוא בלא הבנה אין נקרא זה אמונה, רק האמונה היא בלב. ולא כן המברך, כי אף שראוי שיהיה לו פונת הלב, מפל מקום פיון שברך, אם לא פנו יצא גם כן. אבל אם עונה אמן בלא פונה אין זה אמן כלל".

הצהרת אמונה בעקרי הדת

עוד מבאר המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב האמונה פרק א) שלפי שעגית אמן היא בטוי לאמונתו של האדם ובאמצעותה נתן להגיע למדרגות גדולות באמונה, לפיכך אמרו חכמים שעל האדם לענות אמן "בכל כחו" (שבת קיט ב). כפי שעל האדם להחזיק באמונתו בכל כחו, כך גם עגית אמן צריכה להיות בכל כחו. "וכאשר הוא עונה אמן הוא מתדבק במי שהוא מאמין - הוא ה' יתברך, ודבר זה הוא עצם האמונה..."

שערי גן עדן נפתחים בפני המאמין

המהר"ל (שם) מוסיף ומבאר כי פתיחת שערי גן עדן המבטחת למי שעונה אמן בכל כחו (שבת קיט ב) היא מפח תקף אמונתו של העונה אמן, ואלו דבריו:

"כאשר הוא עונה אמן, הוא מתדבק במי שהוא מאמין הוא השם יתברך... ולפיכך ראוי לפתח לו גן עדן. כי האדם אשר בו האמונה בו יתברך, ראוי לגן עדן, אשר שם הנטיעות אשר נטע השם יתברך והם נטועים בחזק. וגם האדם הזה שהוא בעל אמונה הוא נטיעה חזקה עם השם יתברך, אשר כל הרוחות באות אין מזיזים אותו ממקומו. הוא באמונתו כמו שהיה אל אברהם, ולפיכך ראוי לפתח לו שערי גן עדן ולהיות נכנס לשם".